

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน

กองการศึกษา เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน

อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์
ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
และ ของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้
ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น
มั่นคงสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทยสามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนา
ใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

กองการศึกษา เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้
ดำเนินการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ
และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนตำบลเชียงเคี่ยน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์
ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมต่อไป

กองการศึกษา

เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
บทที่ ๒ สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลเชียงเคี่ยน	๔
บทที่ ๓ ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	๖
บทที่ ๔ แหล่งเรียนรู้ในตำบลเชียงเคี่ยน	๑๔

ภาคผนวก

- ประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงเคี่ยน

บทที่ ๑

แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

✧ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในปัจจุบันเมืองไทยเราได้กลายเป็นประเทศที่เปิดรับเอาความรู้และเทคโนโลยีของต่างชาติเข้ามาอย่างมากมาย ทำให้ไทยกลายเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี จากผลของการรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นมานี้เอง ทำให้ประเทศของเรา ชุมชนของเรานึกถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอันดี ที่เคยสืบทอดกันมาช้านาน ปัจจุบัน วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของไทยเราส่วนมากจะยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาตามชนบทหรือ ตามท้องถิ่นห่างไกล ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ยังคงมีการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอยู่ ดังนั้นการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านของเราจึงเป็นการธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่สนใจได้รับทราบ และร่วมภูมิใจกับบุคคลในท้องถิ่นด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านาน เป็นการดำรงในชีวิตที่เกี่ยวพันกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นโดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติตามกาลเวลา (ประเวศ วะศรี, ๒๕๓๖)

✧ ความหมายของภูมิปัญญา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ (๒๕๔๖, หน้า ๘๒๖) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญาไว้ว่า “**พื้นความรู้ความสามารถ**” ภูมิปัญญาหมายถึงทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคน หรือเป็นลักษณะสากล ที่หลายถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละถิ่นเกิดจากการแสวงหาความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญานี้จึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน เช่น การประกอบพิธีกรรมของชุมชน หรือประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำสำเร็จได้โดยคนเดียวเป็นต้น ภูมิปัญญาหมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอดกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคลหรือ ทรัพยากรความรู้ก็ได้ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่างๆ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี เป็นต้นส่วนทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ขาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิต พราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในบายศรี เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นคำที่รู้จักกันมานานพอสมควร เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้ง หลายแง่มุม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ในแง่มุมต่างกัน ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือปัญญาชนชาวบ้าน หรือปัญญาชนท้องถิ่น (Intellectual Organic) หมายถึง “**พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์สืบเนื่องต่อกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สะสมสืบทอดกันมา**” (สามารถ จันทร์สุรย์, ๒๕๓๓ อ้างถึงใน สำเนียง สร้อยนาคพงษ์, ๒๕๓๕: ๒๔) ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาแห่งชีวิต ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้มาเป็นเวลานาน เพราะสังคมเปรียบเสมือนมนุษย์ หากไม่มีสอนหรือปัญญาย่อมไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ (ประเวศ วะศรี, ๒๕๓๔) อ้างถึงใน นิรุบล คงเกตุ, ๒๕๔๐ หน้า ๔๓)

วันเพ็ญ พงษ์พันธุ์บุตร (๒๕๔๒:๑๐๘) ให้ทัศนะเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึงองค์ความรู้ทั้งหลายที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาของชาติไทย โดยการคิดค้นปรับเปลี่ยนผสมผสานกับความรู้ใหม่ และพัฒนาให้เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง รุ่ง แก้วแดง (๒๕๔๓:๒๐๔) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย รัตนะ บัวสนธิ์ (๒๕๓๕:๓๕) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีรากฐานจากศาสนาทางศาสนา คติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนที่เป็นชุมชนและปัจเจกบุคคล

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดทำ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

*** ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น**

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้ง สติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้นจึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ใน หลายวิชาดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อ ขะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรมและอื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพ

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณีหมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข้าว เป็นต้น

บทที่ ๒

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลเชียงเคี่ยน

๑. ข้อมูลที่ตั้ง อาณาเขต เขตการปกครอง ประชากร การศึกษา

๑.๑ ที่ตั้ง

เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน อยู่ทางทิศตะวันตกอำเภอกะทิง ห่างจากที่ว่าการอำเภอกะทิง ประมาณ ๒๘ กิโลเมตร มีเส้นทางหลวงสายหลักของตำบลเชียงเคี่ยน คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๒๐ (สายเทิง - เชียงราย)

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลดอยลาน อำเภอเมือง
ทิศใต้ ติดกับ ตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด
ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลแม่ลอย ตำบลศรีดอนไชยตำบลจั่ว ตำบลดอยลาน
ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลป่าแงะ ตำบลดอยลาน

๑.๒ เนื้อที่

เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน มีเนื้อที่โดยประมาณ ๗๖.๓ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔๗,๖๘๘ ไร่

๑.๓ สภาพพื้นที่

สภาพพื้นที่เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน ประกอบด้วยภูเขา ป่าไม้เบญจพรรณ และที่ราบสูง ระหว่างหุบเขา ประมาณ ร้อยละ ๕๐ ของพื้นที่ นอกจากนั้นเป็นที่ราบ

๑.๔ การแบ่งพื้นที่การปกครอง ของตำบลเชียงเคี่ยน

ตำบลเชียงเคี่ยน ได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดจำนวน ประชากร ดังนี้

หมู่	หมู่บ้าน	จำนวนหลังคา	จำนวนประชากร		
			ชาย	หญิง	รวมแต่ละหมู่
หมู่ที่ ๑	บ้านเชียงเคี่ยน	๑๒๘	๑๕๐	๑๕๘	๓๐๘
หมู่ที่ ๒	บ้านสันชุม	๑๔๐	๑๓๗	๑๔๘	๒๘๕
หมู่ที่ ๓	บ้านก้อ	๑๓๔	๑๙๑	๑๕๕	๓๔๖
หมู่ที่ ๔	บ้านสันปูเลย	๑๗๒	๒๒๕	๒๓๘	๔๖๓
หมู่ที่ ๕	บ้านสารภี	๒๐๖	๒๘๑	๓๐๙	๕๙๐
หมู่ที่ ๖	บ้านโป่งช้าง	๘๕	๑๑๓	๑๑๔	๒๒๗
หมู่ที่ ๗	บ้านป่ากุก	๑๐๘	๑๓๘	๑๑๙	๒๕๗
หมู่ที่ ๘	บ้านภูเขาก้าว	๑๕๗	๒๑๐	๒๓๒	๔๔๒
หมู่ที่ ๙	บ้านสันทราย	๑๘๓	๒๒๖	๒๑๘	๔๔๔
หมู่ที่ ๑๐	บ้านเชียงทองไทย	๑๔๒	๒๐๓	๑๙๙	๔๐๒
หมู่ที่ ๑๑	บ้านก้อใต้	๑๑๘	๑๙๗	๑๘๓	๓๘๐
หมู่ที่ ๑๒	บ้านใหม่สันชุม	๑๑๐	๑๗๖	๑๗๑	๓๔๗
	รวมทั้งสิ้น	๑,๖๘๓	๒,๒๔๗	๒,๒๔๔	๔,๔๙๑

ที่มา: ข้อมูลตามสำนึกทะเบียน กรมการปกครอง อำเภอกะทิง ข้อมูล ณ เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

๑.๕ การนับถือศาสนา

ตำบลเชียงเคี่ยนมีประชากรในพื้นที่ นับถือศาสนาแยกตามศาสนาที่นับถือ
มีประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน ๔,๐๔๒ คน

๑.๖ ด้านทางสังคม

๑. ทางการศึกษา

๑. โรงเรียนการประถมศึกษา จำนวน ๓ แห่ง

- โรงเรียนบ้านสันชุม
- โรงเรียนบ้านเชียงเคี่ยน
- โรงเรียนบ้านก้อ

๒. โรงเรียนมัธยมศึกษาโอกาสทางการศึกษาถึง ม.๓ จำนวน ๑ แห่ง

- โรงเรียนบ้านสันชุม

๓. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๑ แห่ง

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทต.เชียงเคี่ยน ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๗

๒. ทางด้านศาสนา

๑. วัด จำนวน ๗ แห่ง

- วัดไชยผาบ	หมู่ที่ ๑
- วัดสันชุม	หมู่ที่ ๒
- วัดต้นก้อ	หมู่ที่ ๓
- วัดสันปูเลย	หมู่ที่ ๔
- วัดสารภี	หมู่ที่ ๕
- วัดโป่งสัก	หมู่ที่ ๖
- วัดภูเขาแก้ว	หมู่ที่ ๗

๒. สำนักสงฆ์ จำนวน ๑ แห่ง

- บ้านเชียงเคี่ยนเหนือ หมู่ที่ ๑๐

๓. มัสยิด จำนวน ๑ แห่ง

- บ้านสารภี หมู่ที่ ๕

๓. ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยน มองในศักยภาพรวมแล้วพอที่สรุปศักยภาพทางบกและปัจจัยที่
เกื้อหนุนต่อการพัฒนาในตำบลในอนาคตนี้เป็นศูนย์กลางคมนาคมทางบก โดยเป็นทางผ่านสามารถไปจังหวัด
พะเยา จังหวัดน่าน ได้ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ภูชี้ฟ้า ด้านอาชีพตำบลเชียงเคี่ยนประชากรส่วน
ใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ และการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรเพื่อเป็นอาหารสัตว์

บทที่ ๓

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลเชียงเคี่ยนได้ดำเนินการสำรวจและรวบรวมข้อมูลฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของตำบลเชียงเคี่ยน ดังต่อไปนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม

คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/ การปศุสัตว์ /การประมง /การป่าไม้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายสุพัฒน์ จินดาคำ	บ้านเลขที่ ๘ หมู่ ๔ ต.เชียงเคี่ยน	เกษตรทฤษฎีใหม่
๒	นายเสาร์ เชื้อเมืองพาน	บ้านเลขที่ ๖๓ หมู่ ๔ ต.เชียงเคี่ยน	หมอดินอาสา
๓	นายปริญญา สีคำ	บ้านเลขที่ ๑๔๘ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	หมอดินอาสา
๔	นายท่วง หมั่นเหมาะ	บ้านเลขที่ ๑๔๘ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	เกษตรชีวภาพ
๕	นายลา เมืองใจ	บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	เกษตรชีวภาพ
๖	นายเสาร์ ปุหลวง	บ้านเลขที่ ๓๕ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	เกษตรทฤษฎีใหม่
๗	นายก่อแก้ว เสวะกะ	บ้านเลขที่ ๕๔ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	เกษตรทฤษฎีใหม่
๘	นางละมุล ใจมอย	บ้านเลขที่ ๖๒ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	เกษตรทฤษฎีใหม่
๙	นายทวีเดช พระศิริ	บ้านเลขที่ ๘๐ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	ขยายพันธุ์พืช
๑๐	นางสุน์ ดีบหน่อ	บ้านเลขที่ ๘๗ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	ขยายพันธุ์พืช
๑๑	นางเพียร แก้วมูล	บ้านเลขที่ ๗๓ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	ขยายพันธุ์พืช
๑๒	นายเจริญ ธีราช	บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	ขยายพันธุ์พืช
๑๓	นายหมั่น คำเตย	บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	ขยายพันธุ์พืช
๑๔	นายกองแก้ว อุดใจ	บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	เกษตรทฤษฎีใหม่
๑๕	นายสุภาพ บุญล้ำ	บ้านเลขที่ ๗๑ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	เกษตรทฤษฎีใหม่
๑๖	นายบุญส่ง ศรีธิแก้ว	บ้านเลขที่ ๑๐๔ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	ขยายพันธุ์พืช
๑๗	นายตาล อินถา	บ้านเลขที่ ๑๘ หมู่ ๑๑ ต.เชียงเคี่ยน	ขยายพันธุ์พืช
๑๘	นายมานพ ใจกุล	บ้านเลขที่ ๘๑ หมู่ ๑๑ ต.เชียงเคี่ยน	ขยายพันธุ์พืช

๒. ด้านหัตถกรรม

คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย เป็นต้น

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายจุ พรหมขุมสา	บ้านเลขที่ ๕๐ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๒	นายตา ไชยลังกา	บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๓	นายมา ถาวะละ	บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๔	นางตุ้ม เทพพง	บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๕	นายป้อม อินเพย	บ้านเลขที่ ๖ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๖	นายสม พรมา	บ้านเลขที่ ๗๕ หมู่ ๓ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๗	นายศิริ กสิกรรม	บ้านเลขที่ ๗๗ หมู่ ๓ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๘	นายคำตัน ทะสีใจ	บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ ๓ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๙	นายสี คำภีระ	บ้านเลขที่ ๑๔๘ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๑๐	นายอ้าย ปุหลวง	บ้านเลขที่ ๒๒ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๑๑	นายทวี ภาคำนุ	บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๑๒	นางวัน กอนแก้ว	บ้านเลขที่ ๒๐ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๑๓	นายรัตน์ อินตะอดทน	บ้านเลขที่ ๗๙ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๑๔	นายมี ไชยมงคล	บ้านเลขที่ ๒ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๑๕	นายนวล ถาวะละ	บ้านเลขที่ ๑๐ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๑๖	นางนา ยะแสง	บ้านเลขที่ ๔๙ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	ทอผ้า
๑๗	นายคำ อุดใจ	บ้านเลขที่ ๒๐ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๑๘	นายคำ แดงเงิน	บ้านเลขที่ - หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๑๙	นายเลย พันธุ์รัตน์	บ้านเลขที่ ๗๖ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๒๐	นายปืด เชื้อเมืองพาน	บ้านเลขที่ ๒๓ หมู่ ๔ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน
๒๑	นายยืน เทพธรรม	บ้านเลขที่ ๕๔ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	จักสาน

๓.ด้านอุตสาหกรรม

คือภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายเชื่อน จำกัด	บ้านเลขที่ ๑๕๐ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	ช่างทำเฟอร์นิเจอร์
๒	นายสว่าง ปาระมี	บ้านเลขที่ ๓๘ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	ช่างแกะสลัก
๓	นายคำตัน นรรัตน์	บ้านเลขที่ ๕๓ หมู่ ๗ ต.เชียง	ช่างไม้
๔	นายอินจันทร์ วรรณศรี	บ้านเลขที่ ๓ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	ช่างไม้
๕	นายอุทัย ดวงแก้ว	บ้านเลขที่ ๗๒ หมู่ ๑๑ ต.เชียงเคี่ยน	ช่างไม้
๖	นายสองเมือง เครื่องแก้ว	บ้านเลขที่ ๙๒ หมู่ ๑๑ ต.เชียงเคี่ยน	แกะสลักไม้
๗	นายอินทร์ พระคำลือ	บ้านเลขที่ ๘๕ หมู่ ๑๒ ต.เชียงเคี่ยน	ช่างไม้
๘	นายวิมล สนแย้ม	บ้านเลขที่ ๙๑ หมู่ ๑๒ ต.เชียงเคี่ยน	ช่างไม้
๙	นายสมศักดิ์ สนแย้ม	บ้านเลขที่ - หมู่ ๑๒ ต.เชียงเคี่ยน	ช่างไม้
๑๐	นายสมจิตร แก้วสอน	บ้านเลขที่ ๑๗๐ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	ช่างไม้

๔. ด้านการแพทย์แผนไทย

คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเบื้องต้น เช่น การหัตถเวชกรรมไทย(การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร) การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอดำแย เป็นต้น

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นางต่อม ชีสอน	บ้านเลขที่ ๙๗ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	นวดแผนโบราณ
๒	นางไว หน่อแหวน	บ้านเลขที่ ๔๘หมู่๑ ต.เชียงเคี่ยน	หมอฟันบ้าน
๓	นางอ่อนแก้ว	บ้านเลขที่ ๔๙ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	หมอฟันบ้าน
๔	นายคำ ผาบไชย	บ้านเลขที่ ๖๒ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	นวดแผนโบราณ
๕	นางสา ไชยบุญเรือง	บ้านเลขที่ ๖๒ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	นวดแผนโบราณ
๖	นายช่วย คำน้าสี	บ้านเลขที่ ๗๓ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาสมุนไพร
๗	นายตีบ ลังกาเปี้ย	บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๘	นายกำย ตีบหน่อ	บ้านเลขที่ ๑ หมู่ ๓ ต.เชียงเคี่ยน	หมอฟันบ้าน
๙	นายมา ตีบหน่อ	บ้านเลขที่ ๒๓ หมู่ ๓ ต.เชียงเคี่ยน	หมอฟันบ้าน
๑๐	นายเสาร์แก้ว ใจอ้าย	บ้านเลขที่ ๒๔ หมู่ ๓ ต.เชียงเคี่ยน	หมอฟันบ้าน
๑๑	นายแก้ว ดวงวงศ์	บ้านเลขที่ ๑๕๖ หมู่ ๔ ต.เชียงเคี่ยน	สมุนไพรพื้นบ้าน
๑๒	นายคำ แสนจุ่มป่า	บ้านเลขที่ ๒๕ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	หมอฟันบ้าน
๑๓	นายใจ ป่าตุ้ม	บ้านเลขที่ ๑๒๑ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาสมุนไพร
๑๔	นายลา เมืองใจ	บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	หมอฟันบ้าน
๑๕	นายแก้วลุน ปัญญา	บ้านเลขที่ ๓๘/๑ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	สมุนไพรพื้นบ้าน
๑๖	นางอุไร ผุสดี	บ้านเลขที่ ๑๘ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาสมุนไพร
๑๗	นางอำพา เสวะกะ	บ้านเลขที่ ๕๔ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาสมุนไพร
๑๘	นางมาลัย ปูหลวง	บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาสมุนไพร
๑๙	นายอ้าย นรรัตน์	บ้านเลขที่ ๕๗ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	สมุนไพรพื้นบ้าน
๒๐	นายคำตัน นรรัตน์	บ้านเลขที่ ๖๒ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	สมุนไพรพื้นบ้าน
๒๑	นายวัน นรรัตน์	บ้านเลขที่ ๒ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	สมุนไพรพื้นบ้าน
๒๒	นายจันทร์ ใจอ้าย	บ้านเลขที่ ๑๑๖ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	หมอสู่วิทยา
๒๓	นายทอน ผาไชย	บ้านเลขที่ - หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาสมุนไพร
๒๔	นางผัด ถาวะละ	บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	สมุนไพรพื้นบ้าน
๒๕	นายสุข ยะแสง	บ้านเลขที่ ๑ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	สมุนไพรพื้นบ้าน
๒๖	นางอ่อน กิติมา	บ้านเลขที่ ๘๕ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	สมุนไพรพื้นบ้าน
๒๗	นายรณ ธิสอน	บ้านเลขที่ ๔๐ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	หมอฟันบ้าน
๒๘	นายก้อง ตีบหน่อ	บ้านเลขที่ ๒๗ หมู่ ๑๑ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาแผนโบราณ
๒๙	นายเมา ตีบหน่อ	บ้านเลขที่ ๒๑ หมู่ ๑๑ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาแผนโบราณ
๓๐	นายเมา ตีบหน่อ	บ้านเลขที่ ๒๑ หมู่ ๑๑ ต.เชียงเคี่ยน	หมอยาแผนโบราณ

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายเสาร์แก้ว สิริสาร	บ้านเลขที่ ๑๖ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	อนุรักษ์ป่าชุมชน/บวชป่า
๒	รต.ถาวร แก้วมูล	บ้านเลขที่ ๒๔ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	อนุรักษ์ป่าชุมชน/บวชป่า
๓	นายโชติ วัฒนา	บ้านเลขที่ ๙๓ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	อนุรักษ์ป่าชุมชน/บวชป่า
๔	นายสาคร อินทร์ชน	บ้านเลขที่ ๙๒ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	สืบชะตาแม่น้ำ
๕	นายวิธิ ไชยชุมศักดิ์	บ้านเลขที่ ๙๒ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	สืบชะตาแม่น้ำ

๖. ด้านศิลปกรรม

คือภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายบุญธรรม ตาคำ	บ้านเลขที่ ๖๔ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	ดนตรีพื้นบ้าน
๒	นายมอญ ยะชิน	บ้านเลขที่ ๙๓ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	ดนตรีพื้นบ้าน
๓	นางขันแก้ว เทียงประเสริฐ	บ้านเลขที่ หมู่ ๔ ต.เชียงเคี่ยน	บาสโลบ / รำวงย้อนยุค
๔	นายก้องคำ มุลละ	บ้านเลขที่ ๗ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	ดนตรีพื้นบ้าน
๕	นายทรงศักดิ์ ทาลมดี	บ้านเลขที่ ๗๓ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	ดนตรีพื้นบ้าน
๖	นายตีบ คำพิชัย	บ้านเลขที่ ๑๙ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	ดนตรีพื้นบ้าน
๗	นายกิตติพงษ์ สิริสาร	บ้านเลขที่ ๗๐ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	ดนตรีพื้นบ้าน
๘	นางสาวปภาวรินทร์ ปูระตา	บ้านเลขที่ ๔๗ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	ฟ้อนรำ / นาฏศิลป์
๙	นายจิระนิรันดร์ ปัญญาคง	บ้านเลขที่ ๘๖ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	ดนตรีพื้นบ้าน
๑๐	นายเมา ผาไชย	บ้านเลขที่ ๙ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	ดนตรีพื้นบ้าน
๑๑	นายมา ยะอินตะ	บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	ดนตรีพื้นบ้าน
๑๒	นางสาวอรรณพ ทะลือชัย	บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	จิตรกรรม

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ ภาษาถิ่น หนังสือ ตำรา งานประพันธ์ เรื่องสั้น นิทาน บทเพลงต่างๆ

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายสิงห์แก้ว คำมูล	บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	ภาษาล้านนา
๒	นายสมบุรณ์ ปัญญา	บ้านเลขที่ ๑๒๐/๑ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	ภาษาล้านนา
๓	นางจรรยา ปวงรังษี	บ้านเลขที่ ๗๘ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	ฟ้อนรำ
๔	นายบัวผัด ทาแกง	บ้านเลขที่ ๖๔ หมู่ ๔ ต.เชียงเคี่ยน	ขอพื้นเมือง
๕	นายแก้ว ดวงวงศ์	บ้านเลขที่ ๑๕๖ หมู่ ๔ ต.เชียงเคี่ยน	ขอพื้นเมือง
๖	นายเป็ง กองแก้ว	บ้านเลขที่ ๗๕ หมู่ ๓ ต.เชียงเคี่ยน	ขอพื้นเมือง จ้อย

๘. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ

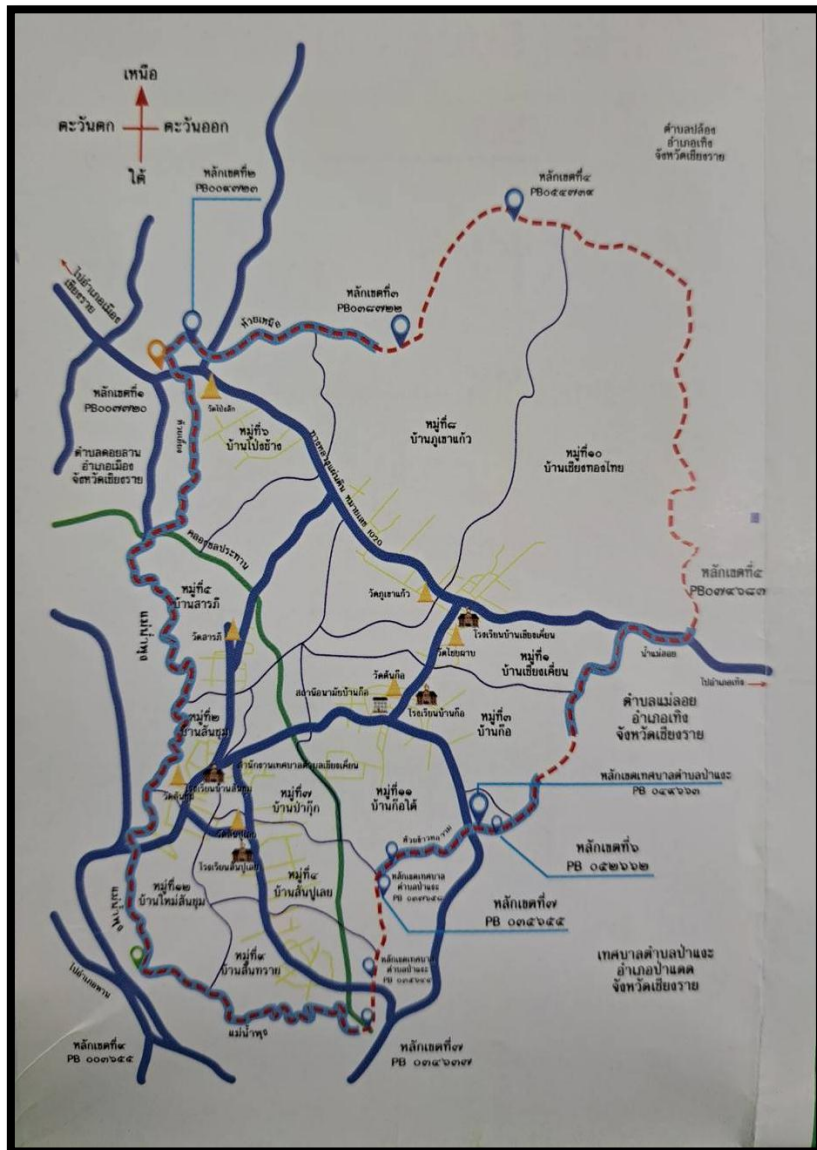
เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายจู พรหมชุมสา	บ้านเลขที่ ๕๐ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๒	นายดี อินชนะ	บ้านเลขที่ ๕๗ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๓	นายพันธ์ ผ่านเมือง	บ้านเลขที่ ๕๒ หมู่ ๑ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๔	นายจันทร์ดี ไชยบุญเรือง	บ้านเลขที่ ๓๙ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๕	นายชิตพล นรรัตน์	บ้านเลขที่ ๒๑ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๖	นายตีบ ลังกาเปี้ย	บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๗	นายกาย ตีบหน่อ	บ้านเลขที่ ๑ หมู่ ๓ ต.เชียงเคี่ยน	โหราศาสตร์
๘	นางตีบ กิตติมา	บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ ๔ ต.เชียงเคี่ยน	โหราศาสตร์
๙	นางผัด มานา	บ้านเลขที่ ๘๘ หมู่ ๔ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๑๐	นางเพียร หมื่นไชยวงศ์	บ้านเลขที่ ๑๑ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๑๑	นายสิงห์แก้ว คำมูล	บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๑๒	นายสมบุรณ์ ปัญญา	บ้านเลขที่ ๑๒๐/๑ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา

ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑๓	นางบัวคำ บุญมี	บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	เวทมนต์คาถา
๑๔	นางบุญเป็ง ปาระมี	บ้านเลขที่ ๓๘ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	ไสยศาสตร์
๑๕	นางทอง พรหมมะ	บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	ไสยศาสตร์
๑๖	นายปู้ด แบงด้วง	บ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	พยากรณ์ดินฟ้า อากาศ
๑๗	นายอินปัน อินสุ	บ้านเลขที่ ๓๐/๑ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	ไสยศาสตร์
๑๘	นายสมเพชร กิตติมา	บ้านเลขที่ ๓๑ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	ไสยศาสตร์
๑๙	นายมณฑิเยร บุญล้ำ	บ้านเลขที่ ๗๐ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	ไสยศาสตร์
๒๐	นายอินทร์ เชื้อเมืองพาน	บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	ไสยศาสตร์
๒๑	นางสุคำ ต๊ะวงศ์	บ้านเลขที่ ๔๙ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	ไสยศาสตร์
๒๒	นายจิต ไยขามป้อม	บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	ไสยศาสตร์
๒๓	นายรณ ธิสอน	บ้านเลขที่ ๔๐ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	โหราศาสตร์
๒๔	นายก่อ่ง ดีบหน่อ	บ้านเลขที่ ๒๗ หมู่ ๑๑ ต.เชียงเคี่ยน	โหราศาสตร์
๒๕	นายหล้า กรมสร้อย	บ้านเลขที่ ๘๘ หมู่ ๑๒ ต.เชียงเคี่ยน	เวทย์มนต์ / คาถา
๒๖	นางจุ่ม เมืองใจ	บ้านเลขที่ ๙๒ หมู่ ๑๒ ต.เชียงเคี่ยน	เวทย์มนต์ / คาถา
๒๗	นายชิตพล นรรัตน์	บ้านเลขที่ ๒๑ หมู่ ๒ ต.เชียงเคี่ยน	หมอทำขวัญ
๒๘	นายบุญมา ราชสีมา	บ้านเลขที่ ๑๒๐/๑ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	ส่งเคราะห์ , สู่ขวัญ
๒๙	นางแก้ว อันน้อย	บ้านเลขที่ ๙๐ หมู่ ๘ ต.เชียงเคี่ยน	พิธีบายศรีสู่ขวัญ
๓๐	นายอินปัน อินสุ	บ้านเลขที่ ๓๐/๑ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	เครื่องสืบชาติตา
๓๑	นายคำตัน นรรัตน์	บ้านเลขที่ ๕๓ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	เลี้ยงผี
๓๒	นายศรีทน จินดาคำ	บ้านเลขที่ ๖๑ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	เลี้ยงผี
๓๓	นายอ้าย วรรณศรี	บ้านเลขที่ ๑๑๘ หมู่ ๑๒ ต.เชียงเคี่ยน	พิธีบายศรีสู่ขวัญ
๓๔	นางเนตรนภา คำมูล	บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	แปรรูปอาหาร
๓๕	นางดวงมณี ราชสีมา	บ้านเลขที่ ๕๙ หมู่ ๕ ต.เชียงเคี่ยน	แปรรูปอาหาร

๓๖	นางทอง พรหมมะ	บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	แปรรูปอาหาร
ลำดับ	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๓๗	นางคำ อุปละ	บ้านเลขที่ ๓ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	แปรรูปอาหาร
๓๘	นางลำดวน คำพิชัย	บ้านเลขที่ ๑๙ หมู่ ๖ ต.เชียงเคี่ยน	แปรรูปอาหาร
๓๙	นางจันทร์ฟอง ไชยลังกา	บ้านเลขที่ ๕๐ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	ทำปลาแห้ง
๔๐	นางบุญยัง แปะเรื่อน	บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	ทำปลาแห้ง
๔๑	นางจันทร์เพ็ญ จินดาคำ	บ้านเลขที่ ๖๑ หมู่ ๗ ต.เชียงเคี่ยน	หน่อไม้อัด
๔๒	นายผง เชื้อเมืองพาน	บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	หน่อไม้ดอง
๔๓	นางบุญ นรรัตน์	บ้านเลขที่ ๑๙ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	หน่อไม้อัด
๔๔	นางหล้า ยะแสง	บ้านเลขที่ ๘ หมู่ ๙ ต.เชียงเคี่ยน	ทำขนมพื้นบ้าน
๔๕	นางมาลี ฝั้นสาย	บ้านเลขที่ ๘ หมู่ ๑๐ ต.เชียงเคี่ยน	หน่อไม้อัดบีบ
๔๖	นางมาศอุษา ใจกุล	บ้านเลขที่ ๔๙ หมู่ ๑๑ ต.เชียงเคี่ยน	ทำปลาร้า

ในพื้นที่ตำบลเชียงเคี่ยนมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการเป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ พร้อมทั้งจะให้ประชาชนหรือผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล เป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ตำนานเมืองหน้าด่าน ศาลเจ้าพ่อม่อนแดง บ้านเชียงเคี่ยน หมู่ที่ ๑ แหล่งเรียนรู้กลุ่มรักษน้ำ รักษาป่า ป่าชุมชนบ้านภูเขาก้าว หมู่ที่ ๘ แหล่งเรียนรู้การจัดการขยะโดยชุมชน บ้านสันชุม หมู่ ๒ และบ้านสันปูเลย หมู่ที่ ๔ แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้ครูเกษตร บ้านสันทราย หมู่ที่ ๙ และศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลเชียงเคี่ยน เป็นต้น

แผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้ต่างๆภายในพื้นที่ตำบลเชียงเคี่ยน อำเภอกิ่ง จังหวัดเชียงราย

๑. แหล่งเรียนรู้ตำนานเมืองหน้าด่าน ศาลเจ้าพ่อม่อนแดง บ้านเชียงเคี่ยน หมู่ที่ ๑

ศาลเจ้าพ่อม่อนแดงตั้งอยู่บริเวณบ้านเชียงเคี่ยน หมู่ที่ ๑ ซึ่งเป็นสถานที่ศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่สักการบูชาของประชาชนตำบลเชียงเคี่ยน นักท่องเที่ยวและผู้ที่ยศจรไปมา ซึ่งเป็นตำนานของตำบลเชียงเคี่ยนไว้ให้ประชาชนรุ่นหลังได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของตำบลเชียงเคี่ยน ทางเทศบาลตำบลเชียงเคี่ยนได้มีการส่งเสริมและการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีดังกล่าวอย่างต่อเนื่องอีกทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ในการปกป้องรักษาป่าทำให้ประชาชนเกรงกลัวในการตัดต้นไม้ทำลายป่าในบริเวณใกล้เคียงของที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ ตำนานเมืองหน้าด่าน (ศาลเจ้าพ่อม่อนแดง) ด้วยมีความเชื่อที่ว่าหากมีการตัดต้นไม้บริเวณนั้นจะเป็นการลบหลู่เจ้าพ่อม่อนแดง และจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยแก่ผู้ที่ตัดต้นไม้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของแหล่งเรียนรู้ตำนานเมืองหน้าด่าน ศาลเจ้าพ่อม่อนแดง

- ๑) เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของตำบลเชียงเคี่ยน
- ๒) เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ
- ๓) เป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมของชุมชน

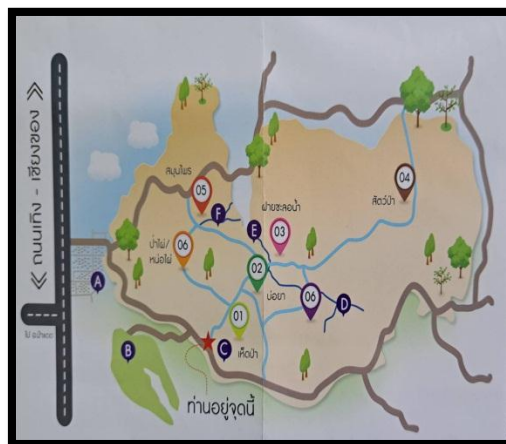
๒. แหล่งเรียนรู้กลุ่มรักษน้ำ รักษาป่า ป่าชุมชนบ้านภูเขาก้าว หมู่ที่ ๘

ในอดีตผืนป่าแห่งนี้ได้มีการให้หน่วยงานภาครัฐสัมปทานการทำไม้ร่วมกับเอกชน เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เมื่อสัญญาสัมปทานสิ้นสุดลงทำให้เกิดผืนป่าที่ทรุดโทรม ไม่มีต้นไม้ใหญ่ แต่ประชาชนบ้านภูเขาก้าวมีความต้องการที่จะเห็นความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่ากลับคืนมาดังเดิมจึงเกิดการอนุรักษ์ ปั้นฟูผืนป่า และออกกฎระเบียบขึ้น โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลป่าชุมชนเพื่อร่วมกันรักษาป่าชุมชนแห่งนี้ให้มีความสมบูรณ์สืบไป

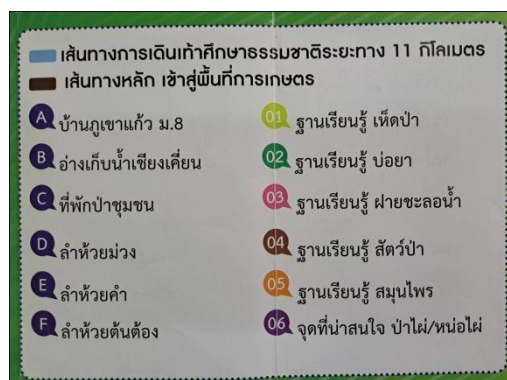
ปัจจุบันป่าชุมชนบ้านภูเขาก้าว หมู่ที่ ๘ มีพื้นที่รวม ๗๓๑ ไร่ ๓๒ ตารางวา อยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าขุนห้วยป่ง ขุนห้วยจิ้ง สภาท้าวไปเป็นป่าไม้เบญจพรรณผสมเต็งรังมีพันธุ์ไม้ขึ้นอยู่หนาแน่นในพื้นที่พันธุ์ไม้ ที่พบเห็นได้แก่ เต็งรัง ประดู่ สัก แดง ช่อ เสลา ตะเคียน สมอพิเภก กระพี้ขี้ควาย และไม้ตระกูลไผ่ สำหรับสัตว์ที่พบเห็นได้แก่ เก้ง อ้น กระต่าย กระแต กระรอก กระจอน ไก่ป่า และนกต่างๆ เช่น นกยูง เป็นต้น และมีลำห้วยสายสำคัญที่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ๔ สาย ได้แก่ ๑.ลำห้วยตะเคียน ๒.ลำห้วยคำ ๓.ลำห้วยม่วง ๔. ลำห้วยต้นตอง ซึ่งชุมชนได้ใช้น้ำในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของแหล่งเรียนรู้กลุ่มรักษน้ำ รักษาป่า ป่าชุมชนบ้านภูเขาก้าว หมู่ที่ ๘

- ๑) เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการป่าชุมชน และการอนุรักษ์ป่าไม้
- ๒) เป็นสถานที่ในการศึกษาดูงาน
- ๓) จัดกิจกรรมปลูกป่า บวชป่า

แผนที่แสดงที่ตั้งของป่าชุมชนบ้านภูเขาก้าว

เส้นทางศึกษาธรรมชาติบริเวณป่าชุมชน บ้านภูเขาก้าว

๓. แหล่งเรียนรู้การจัดการขยะโดยชุมชน บ้านสันชุม หมู่ ๒ และบ้านสันปูเลย หมู่ที่ ๔

การจัดการขยะของชุมชนบ้านสันชุม มีปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ หือทิ้งตามที่สาธารณะ และที่จัดเก็บไม่เพียงพอ เนื่องจากหมู่บ้านไม่มีบ่อขยะประจำหมู่บ้าน ทางเทศบาลตำบลจึงได้จัดโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง โดยเริ่มจากการคัดแยกขยะ ๔ ประเภท คือ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตราย โดยเริ่มจากการคัดแยกขยะในครัวเรือน จากนั้นทางเทศบาลได้ส่งเสริมการคัดแยกขยะอินทรีย์ในครัวเรือน เช่น การทำน้ำหมักชีวภาพ เสวียน ปุ๋ยหมัก การคัดแยกขยะรีไซเคิลเพื่อนำไปขาย และส่งเสริมให้หมู่บ้านที่มีธนาคารขยะสำหรับการจัดขยะรีไซเคิล ขยะอันตรายทางเทศบาลตำบลมีที่รวบรวมไว้ที่ศาลาประจำหมู่บ้าน แล้วเทศบาลนำไปกำจัดต่อ ในส่วนขยะทั่วไปที่สามารถขายได้นำไปขายให้แก่บริษัทเอกชนและ ขยะทั่วไปที่ไม่สามารถขายได้ มีการจัดการเองในครัวเรือน

จากการคัดแยกขยะที่ต้นทางมีการจัดตั้งธนาคารขยะทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้จากการขายขยะและในพื้นที่หมู่บ้านเป็นระเบียบไม่มีขยะทิ้งเรี่ยราด พืชผักสวนครัวดงาม ปลอดภัยเพราะทำน้ำหมักปุ๋ยหมักใช้เอง

วัตถุประสงค์ของแหล่งเรียนรู้การจัดการขยะโดยชุมชน บ้านสันชุม หมู่ ๒ และบ้านสันปูเลย หมู่ที่ ๔

- ๑) เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการขยะในชุมชน
- ๒) เป็นสถานที่ในการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบด้านการจัดการขยะ
- ๓) จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ทำจากขยะรีไซเคิล
- ๔) โครงการธนาคารขยะ

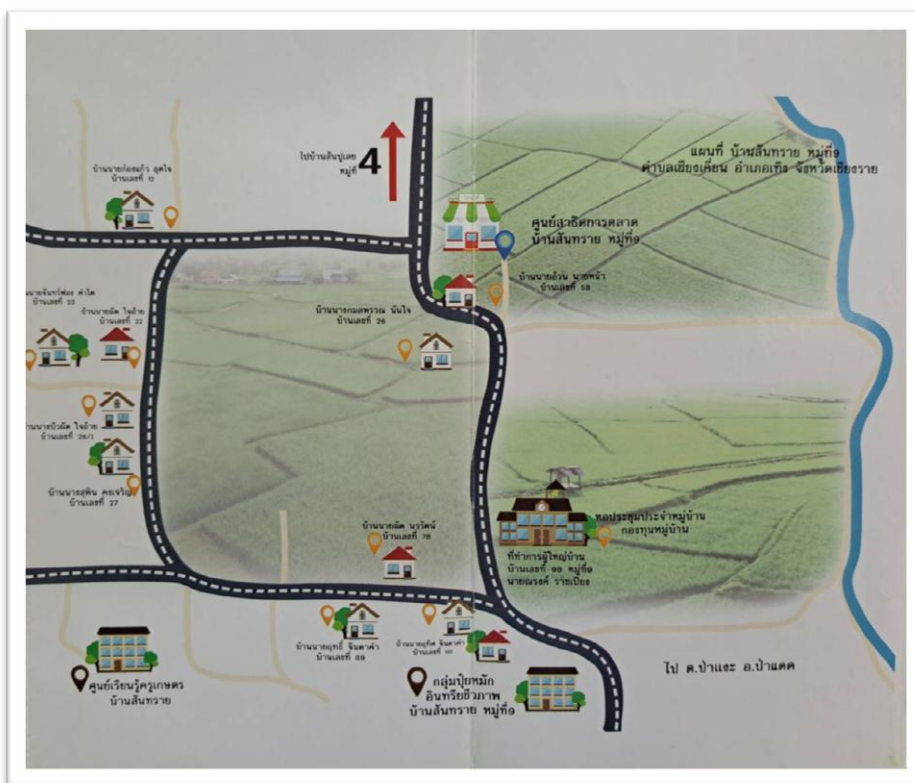
๔. แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้ครูเกษตร บ้านสันทราย หมู่ที่ ๙

บ้านสันทราย หมู่ที่ ๙ มีประชากรทั้งสิ้น ๔๔๐ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกพืชผักสวนครัว และอื่นๆ เดิมมีการใช้สารเคมีในการทำเกษตร เพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อการขายให้มากๆต้องสนองกับการใช้จ่ายที่ฟุ้งเฟ้อ ตามแนวคิดวัตถุนิยมที่ได้รับอิทธิพลจากยุคสมัยและการขยายตัวจากสังคมเมืองมาสู่สังคมชนบทจากการทำเกษตรที่พึ่งพาสารเคมีมากขึ้นย่อมทำให้ต้นทุนการผลิตมากขึ้นซึ่งสวนทางกับราคาขาย รายรับไม่เพียงพอจ่อรายจ่ายเกิดภาวะหนี้สินเพิ่มอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และที่สำคัญคือส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ประชาชนจึงร่วมกันคิดและวิเคราะห์ว่าจะแก้ไขปัญหายังไงหนี้สินลดลง และประชาชนมีสุขภาพดีทุกคนจึงตกลงร่วมกันในการปรับเปลี่ยนและการเรียนรู้การทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕

ปัจจุบันประชาชนทุกครัวเรือน ยึดหลักและวิถีชีวิตตามหลักแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้บ้านสันทราย หมู่ ๙ มีความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้ครูเกษตร บ้านสันทราย หมู่ที่ ๙

- ๑) เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร และเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒) เป็นศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านสันทราย
- ๓) เป็นสถานที่ในการศึกษาดูงาน และฝึกฝนอาชีพ

แผนที่แสดงที่ตั้งแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านลั่นทราย หมู่ที่ ๙

ภาคผนวก

ประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่

ประวัติเมืองเชียงใหม่ (เจียงเคื่อน)

จากการศึกษารวบรวมหลักฐานโบราณสถานต่าง ๆ เช่น ป้อมปิ่น คูเมือง ซากวัด พระพุทธรูปโบราณ รวมทั้ง หมวกประจำตำแหน่ง ปืน และดาบ ซึ่งเป็นของใช้ประจำตัวของเจ้าเมืองตลอดจนเครื่องใช้ต่าง ๆ จากการบอกเล่าของผู้สืบสกุลเจ้าเมืองเชียงใหม่(เจียงเคื่อน) และจากการศึกษาประวัติเมืองเชียงราย และประวัติเมืองน่าน ทำให้ประมาณการณได้ว่า เมืองเชียงใหม่(เจียงเคื่อน) ก่อตั้งขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๓๓๓ ตรงกับสมัยพญามังคลวรายศ และพญาอัตถวรปัญญา (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๑) ซึ่งเมืองน่านมีฐานะเป็นเมืองประเทศราชของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเจ้าผู้ครองนครน่าน เป็น ผู้ปกครองเมือง) ในช่วงเวลาดังกล่าวเมืองน่านมีการแบ่งเจ้าเมืองออกเป็นสองฝ่ายอยู่ คือ ฝ่าย พญา มังคลวรายศ เป็นเจ้าเมืองฝ่ายของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ที่ท่าปลา ฝ่ายพญาอัตถวรปัญญา (ภายหลัง โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเป็นเจ้าฟ้า) ผู้เป็นหลาน เป็นเจ้าเมืองของฝ่าย บุรรัตนอังวะ ตั้งอยู่ที่เมืองเทิง ทั้งนี้ด้วยเหตุเมืองน่านได้ขึ้นต่อกรุงเทพฯ ส่วนพญาอัตถวรปัญญาขึ้นต่อพม่าที่ปกครองเมืองเชียงแสนซึ่งช่วงดังกล่าวพม่ายังมีอำนาจในล้านนาอยู่ บ้านเมืองส่วนใหญ่ยังเป็นเมืองร้างไร้ผู้คน พญามังคลวรายศได้ครองเมืองน่านอยู่ ๔ ปี จึงให้พญาอัตถวรปัญญา ผู้เป็นหลานได้ครองเมืองสืบต่อ และต่อมา พญาอัตถวรปัญญาได้รับสถาปนาให้เป็นเจ้าอัตถวรปัญญา ในปี พ.ศ.๒๓๓๓ หลังจากนั้นเจ้าอัตถวรปัญญาได้ดำเนินนโยบาย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ร่วมกับเจ้าเมืองเชียงของผู้เป็นพี่ โดยมีการอพยพชาวไทลื้อจำนวนมากเข้ามาอยู่เมืองน่านและเมืองต่าง ๆ ที่อยู่เขตปกครองนครน่าน

ช่วงเวลาดังกล่าวนายไชย(พ่อ)พร้อมนายผาบ(บุตรชาย) ได้อพยพครอบครัวและบริวารจากเมืองสิงห์ จำนวน ๘ ครอบครัว โดยใช้ช้างเป็นพาหนะ ผ่านมาทางเมืองเชียงคำซึ่งมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงของนครน่าน ผ่านเมืองเทิง และลัดเลาะขึ้นตามลำน้ำอิง ผ่านเวียงสาดได้เลี้ยวขึ้นตามลำน้ำพุง(แม่น้ำสาขาของแม่น้ำอิง) ผ่านภูเขาคีที่เป็นแนวเขตแดนเวียงลอ ขึ้นฝั่งที่บริเวณถ้ำผาจรัย(ตำบลป่าแงะ อ. ป่าแดด ในปัจจุบัน) แล้วทำการตั้งบ้านเมืองครั้งแรกอยู่ติดกับแม่น้ำพุงใกล้กับถ้ำผาจรัย ต่อมาได้ออกสำรวจบริเวณพื้นที่โดยรอบ พบว่าพื้นที่ที่อยู่ทางทิศตะวันออกไม่ไกลมีลักษณะชัยภูมิที่เหมาะสมต่อการสร้างเมือง จึงได้อพยพเคลื่อนย้ายมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณเชิงดอยด่านและเคลื่อนย้ายอีกครั้งบริเวณลำห้วยอิงและห้วยฮ่อมบริเวณที่ตั้งศาลเจ้าพ่อม่อนแดง(เก่า) ในปัจจุบัน ต่อได้มีการสร้างบ้านเรือนรอบบริเวณลำห้วยเชียงเคื่อน ลำห้วยอิง ส่วนค่ายทหารและค่ายฝึกทหาร ตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนบ้านเชียงเคื่อนจนถึงหน่วยอนุรักษ์ป่าไม้เชียงเคื่อน (ปัจจุบัน) มีการตั้งด่านตรวจเก็บส่วยเข้า-ออกเขตเมือง ด่านนอกอยู่บริเวณม่อนพระเจ้า(สวนของนางบัวตองและสวนนายสอน วัฒนา) ด่านใน อยู่บริเวณห้วยจำก่องในปัจจุบัน และได้ตั้งชื่อเมืองว่า “เมืองเจียงเคื่อน” (ซึ่งเป็นภาษาไทลื้อ หมายถึง เมืองที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายมา) หลังจากได้สถาปนาให้นายไชย เป็นเจ้าเมืองคนแรก ชื่อว่า “พญาไชย” ซึ่งตรงกับ

สมัยพญา(เจ้า)อัครวรปัญญา พ.ศ. ๒๓๒๙-๒๓๕๓ ต่อพญาไชยได้ขอขึ้นต่อนครน่าน เนื่องจากเป็น
 ใกล้เคียงด้วยกันเมืองเจียงเคี่ยนจึงอยู่ในเขตปกครองของนครน่าน และเป็นเมืองหน้าด่านระหว่างเขต
 ปกครองนครเชียงรายและนครลำพูน โดยมีแม่น้ำพุง และห้วยเอี้ยง เป็นแนวกันเขตแดน

หมวกประจำตำแหน่งและดาบประจำตัวเจ้าเมือง

เมื่อสิ้นพญาไชย พญาผาบขึ้นเป็นเจ้า
 เมืองสืบต่อ ซึ่งตรงกับช่วงสมัยพญา(เจ้า)สุมนเทวราช
 ๒๓๕๓ - ๒๓๖๘, พระมหายศ ๒๓๖๘-๒๓๗๘,
 พญาอชิตวงศ์ ๒๓๗๙, พญามหาวงศ์ ๒๓๘๑-๒๓๙๔
 จนถึงช่วงต้นสมัยพญา(เจ้า)อนันตยศ ในช่วงที่พญา
 ผาบปกครองเมืองเชียงเคี่ยน บ้านมีความเจริญรุ่งเรือง
 อย่างมาก โดยเฉพาะด้านการทหาร พญาผาบเป็น
 นักรบที่มีความเก่งกล้าสามารถอย่างยิ่งได้ออกไปรบ
 ร่วมกับทัพเมืองน่าน ทัพเมืองเชียงใหม่ ทัพเมือง

ลำปาง และทัพของกรุงรัตนโกสินทร์อยู่เสมอ เช่น ตีเมืองสิบสองปันนา เชียงรุ่ง เชียงตุง เมือง
 พายาก เมืองเลน เมืองสาต ปราบกบฏเงี้ยว และการรบกับพม่าในสมัยรัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔
 จนเป็นที่เลื่องลือและยอมรับในความสามารถ ส่วนการทำนุบำรุงเมือง พญาผาบ ได้ให้ขุดคลอง
 ผ่านช่องเขาเชื่อมกับลำห้วยแม่ลอยเพื่อให้น้ำแม่ลอยไหลเข้ามาหล่อเลี้ยงราษฎรในเมืองเชียงเคี่ยน
 และเรียกคลองน้ำสายใหม่ว่า “ห้วยเจียงเคี่ยน” ซึ่งห้วยเจียงเคี่ยน ได้กลายเป็นแหล่งน้ำหลักที่หล่อ
 เลี้ยงชีวิตของราษฎรชาวเจียงเคี่ยนจวบจนถึงปัจจุบัน

เมื่อพญาผาบสิ้นบุญ พญาสิงห์บุตรของพญาผาบ ก็เป็นเจ้าเมืองสืบต่อ(ตรงกับสมัย
 พญา(เจ้า)อนันตยศ พ.ศ. ๒๓๙๕ - ๒๔๓๔ และอยู่ในช่วงปลายรัชกาลที่ ๔ จนถึงช่วงต้นรัชกาล
 ที่ ๕ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ รัชกาลที่ ๕ ได้ยกเลิก ระบบการปกครองระบบเมืองเอก เมืองโท
 เมืองตรี และเมืองประเทศราช เป็นแบบมณฑล แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น จังหวัด
 อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เมืองเจียงเคี่ยน ก็ได้ถูกยกเลิกระบบการปกครองแบบเจ้าเมือง เป็น
 กำนันตั้งแต่นั้นมา และชื่อเมืองเจียงเคี่ยน(ตามภาษาไทยลื้อ) ก็เปลี่ยนเป็น ตำบลเชียงเคี่ยน (ตาม
 ภาษาไทยกลาง) โดยนายกา บุตรของพญาสิงห์ เป็นกำนันคนแรก ในช่วงที่ปกครองกำนันกา ได้
 สร้างวัดขึ้นมาใหม่และตั้งชื่อว่า “วัดไชยผาบ” เพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของบรรพบุรุษผู้สร้าง
 เมืองเชียงเคี่ยน และให้เป็นวัดประจำตระกูลสำหรับพญาสิงห์ มีบุตรด้วยกัน ๕ คน ได้แก่ นายกา
 นายถา นายยศ นางหลง และนายอัน

ลักษณะที่ตั้งเมืองเจียงเคี่ยน ด้านทิศ
 เหนือและทิศตะวันออก มีภูเขาล้อมรอบ
 เปรียบเสมือนกำแพงเมือง ส่วนตะวันตกและทิศ
 ใต้ มีแม่น้ำล้อมรอบเปรียบเสมือนคูเมือง มีการ
 วางป้อมค่ายและคูเมือง ด้านทิศใต้และทิศ
 ตะวันตกตลอดแนว ปัจจุบันสภาพเมืองเก่ามีซาก

วัดไชยผาบ

โบราณสถานและวัตถุสิ่งของที่ยังหลงเหลือให้พบเห็นได้แก่ หมวกเจ้าเมือง ปี่สาหรือกฎหมาย ปกครองเมือง ดาบ ปืน สรร้าน้ำโบราณที่ใช้ฝึกทหาร คูเมือง คันดิน ป้อมปืน วัดและกุ่เก่า ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้ของทหารประจำป้อมค่ายต่างๆ ซึ่งตั้งแต่เป็นแนวล้อมรอบทุ่งนาที่ใช้แหล่งผลิตอาหารเลี้ยงประชากรเมือง ไปจนถึงริมฝั่งแม่น้ำซึ่งเป็นที่ตั้งโรงบ่มใบยาสูบปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่ห้วยพญาไชย ม่อนพระเจ้าซึ่งเป็นตั้งวัดแห่งแรกของเมืองเชียงเคี่ยน ปัจจุบันเป็นลูกเฒ่าสวนของนายสอน วัฒนา อดีตผู้ใหญ่บ้าน ม่อนด่านห้วยฮ่อมเป็นที่ตั้งด่านเมืองเจียงเคี่ยน เขตนครน่าน มีการสร้างเจดีย์ ๓ องค์ เป็นสัญลักษณ์ ๓ พญาคือ พญาไชย พญาผาบ และพญาสิงห์ ปัจจุบันเป็นสวนลำไยของนางศรี (ไม่ทราบนามสกุล) สวนค่ายทหารตั้งอยู่เนินเชิงม่อนปัจจุบันเป็นสวนของ ดาบตำรวจคุ้ม (ชื่อเล่น) แสนโกสินธุ์ และถัดออกไปทิศตะวันตก มีคูเมือง ป้อมปืนตั้งอยู่เชิงเทินหน้าผา ซึ่งเป็นลักษณะช่องเขาขาดเป็นช่องทางเดินทัพ ที่สามารถผ่านเข้าสู่เมืองเจียง เคี่ยนได้สะดวกที่สุด บริเวณดังกล่าว เรียกว่า “จอกือตหอย” (ปัจจุบันเหลือเศษอิฐ คันและคูเมืองบางส่วน เนื่องจากถูกไถเป็นที่ทำกิน) กุบริเวณหนองร่ม คูเมือง คันดิน และกุ่เก่าบริเวณม่อนโด่งเซอ (ทุ่งเซอ) วัดเก่า คันดินและคูเมืองบริเวณม่อนดอยขัดหรือม่อนดอยพระเจ้า (เขตบ้านก้อปัจจุบัน) วัดเก่า และคูเมืองบริเวณจำฮ้อ เป็นเรื่อยไปผ่านถ้ำผาจรัย จนถึงแม่น้ำพุงบริเวณโรงบ่มยาสูบในปัจจุบัน ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีป้อมค่ายและทำน้ำหรือท่าเรือ สำหรับเส้นทางคมนาคมติดต่อกับเมืองน่าน และเมืองต่างๆ ที่อยู่ด้านในเขตปกครองน่าน และติดต่อกับเขตปกครองนครลำพูน

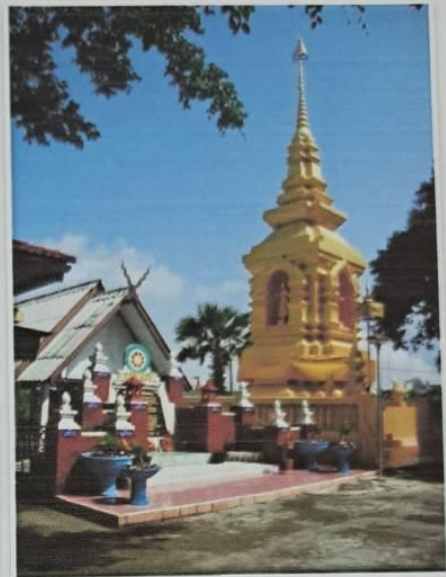

อยู่กับนายสวน ผาบไชย

ส่วนบริเวณด้านในของเมืองเจียงเคี่ยน มีค่ายฝึกทหาร อยู่บริเวณศาลเจ้าพ่อม่อนแดงที่ตั้งอยู่ติดกับถนนเชียงราย-เทิง และบริเวณหน่วยอนุรักษ์ป่าไม้เชียงเคี่ยนปัจจุบัน ซึ่งจะมีสรร้าน้ำโบราณที่ใช้สำหรับฝึกทหารปรากฏให้เห็นอยู่ และมีด่านตรวจเป็นด่านสำหรับตรวจค้นและเก็บส่วยผู้คนที่ย้ายจากเมืองเทิง เขตปกครองน่าน ที่ตั้งด่านอยู่บริเวณจำฮ้อส่วนค่ายทหารตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนเชียงเคี่ยนในปัจจุบัน ส่วนคุ้มเจ้าเมือง อยู่บริเวณที่ตั้งบ้านของนายสุพัฒน์ หน่อแหวน ปัจจุบัน (ปี พ.ศ. ๒๕๕๔) ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาจังหวัดพะเยา บริเวณบ้านนางเย็นผาบไชย และบ้านนางคำ ภักดี ในขณะที่ปี่สา (กฎหมายเมืองน่าน) อยู่กับนายชูชาติ วิเศษกุลานนท์ (หน่อแหวน) ดาบประจำตัวเจ้าเมือง (สุบหาย) ปืนหมวกประจำตำแหน่งเจ้าเมือง

ผู้สืบสกุล ชั้นที่ ๑ (ลูก) ได้แก่ สกุลผาบไชย สกุลหน่อแหวน และสกุลสิงห์ท่า
ผู้สืบสกุล ชั้นที่ ๒ (หลาน) ได้แก่ สกุลแก่วัวกล้า สกุลสายศักดิ์ และสกุลถายะ

วัดประจำตระกูล ได้แก่ วัดไชยผาบ

ภาพถ่าย หมวกประจำตำแหน่งและดาบประจำตัวเจ้าเมือง

- ที่มา: ๑. คำบอกเล่าผู้สืบสกุลพญาไชย พญาผาบ พญาสิงห์
๒. หลักฐานทางโบราณสถาน และอาวุธ หมวกประจำตำแหน่ง ปี่สา (กฎหมายปกครองเมือง) และโบราณสถานต่างๆ
๓. ประวัติเมืองน่าน, ประวัติศาสตร์เมืองน่าน, ตำนานเมืองน่าน
๔. ประวัติเมืองเชียงรายยุคพันธุมิตรันอาณาจักร
๕. ประวัติเชื้อเจ็ดตน
๖. พัฒนาการเมืองการปกครองไทย